

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **JUDr. J. H.**, bytom Ž., proti žalovanému: **PEREX, a.s., Bratislava**, Trnavská cesta 39/A, o ochranu osobnosti, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 12. februára 2004 sp.zn. 8 Co 378/03, takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Krajského súdu v Žiline z 12. februára 2004 sp.zn. 8 Co 378/03 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Žiline uznesením z 12. februára 2004 sp.zn. 8 Co 378/03 odmietol odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Žilina zo 4. apríla 2003 č.k. 2 C 69/2000-157. Odvolací súd tak rozhodol podľa ustanovenia § 218 ods. 1 písm. a/ O.s.p. majúc za to, že odvolanie bolo podané oneskorene. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že zákonná pätnásťdňová lehota na odvolanie, ustanovená v § 204 ods. 1 O.s.p. v znení do 31. augusta 2003, uplynula 13. októbra 2003. Žalovaný podal odvolanie na pošte až 21. októbra 2003, teda po márnom uplynutí pätnásťdňovej odvolacej lehoty. Podľa odvolacieho súdu na dĺžku odvolacej lehoty nemala vplyv skutočnosť, že rozsudok súdu prvého stupňa bol žalovanému, resp. jeho zástupcovi, doručený po nadobudnutí účinnosti zákona č. 353/2003 Z.z., ktorý predĺžil odvolaciu lehotu proti rozsudku súdu prvého stupňa z pätnásť na tridsať dní, pretože vyhláseným rozsudkom, v ktorom sa žalovanému dostalo i poučenia o opravnom prostriedku podľa predpisov účinných do 31. augusta 2003, bol súd viazaný.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu žalovaný (ďalej aj ako „dovolateľ“) podal dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že postupom odvolacieho súdu mu bola odňatá možnosť

konat' pred súdom (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.) a tým, že napadnuté uznesenie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. v znení zákona č. 353/2003 Z.z.). Podľa dovolateľa vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. spočíva v tom, že odvolací súd odmietol jeho odvolanie ako oneskorene podané, hoci v skutočnosti bolo podané v zákonnej lehote. Tvrdil, že nie je správny záver odvolacieho súdu, že po vyhlásení svojho rozsudku bol súd prvého stupňa viazaný aj poučením o opravnom prostriedku, ktoré dal účastníkom, keďže v čase doručenia rozsudku už platila dlhšia odvolacia lehota. Podľa dovolateľa pri výklade, ktorý použil odvolací súd, by bolo neaplikovateľné ustanovenie § 204 ods. 2 O.s.p. o procesných dôsledkoch nesprávneho poučenia o opravnom prostriedku alebo nedostatku tohto poučenia. Rozsudok súdu prvého stupňa bol účastníkom doručený po nadobudnutí účinnosti zákona č. 353/2003 Z.z. (1. september 2003), ktorý predĺžil lehotu na odvolanie proti rozsudku z pätnásť na tridsať dní. V písomne vyhotovenom rozsudku súd prvého stupňa nesprávne poučil účastníkov konania o dĺžke odvolacej lehoty. Dotknutý účastník konania mohol preto podľa § 204 ods. 2 O.s.p. podať odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa do troch mesiacov od jeho doručenia. Dovolateľ v ďalšom poukázal na prechodné a záverečné ustanovenie § 372i ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku k zmenám účinným od 1. septembra 2003, ktoré, pomocou zásady *lex posterior derogat priori* (neskorší zákon ruší skorší), vyložil tak, že keďže iné prechodné ustanovenia neustanovujú inak, pre počítanie odvolacej lehoty v danej veci platia ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v znení zákona č. 353/2003 Z.z. Z uvedeného žalovaný vyvodil, že napriek nesprávne poučeniu o opravnom prostriedku, mohol podať odvolanie v lehote tridsať dní od doručenia rozsudku súdu prvého stupňa, v ktorej lehote opravný prostriedok aj podal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý konal ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), uznesením z 20. septembra 2004 sp.zn. 2 Cdo 128/2004 dovolanie žalovaného odmietol. Dospel k záveru, že dovolanie žalovaného podľa ustanovení § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nie je prípustné a jeho prípustnosť nie je možné vyvodiť ani z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., pretože sa postupom a rozhodnutím odvolacieho súdu žalovanému neodňala možnosť konať pred súdom. Odvolací súd totiž rozhodol správne, keď odmietol jeho odvolanie ako oneskorene podané (§ 218 ods. 1 písm. a/ O.s.p.). Dovolací súd na odôvodnenie svojho rozhodnutia uviedol, že druhá veta prechodného ustanovenia § 372i ods. 1 O.s.p. v znení zákona č. 353/2003 Z.z., účinného od 1. septembra 2003, sa opiera o všeobecne platnú zásadu, že nie je možné vždy bezvýhradne uplatniť princíp, že nové predpisy sa uplatnia

ihneď, a to i na konania začaté pre ich účinnosťou. Bezvýhradné uplatnenie ostatne uvedeného princípu by totiž viedlo k zásahu do už vzniknutých procesných práv účastníkov. Uvedené všeobecné prechodné ustanovenie preto, v záujme ochrany práv účastníkov, ale aj v záujme určitosti procesných vzťahov, určuje, že právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou zákona č. 353/2003 Z.z., zostávajú zachované. Procesné úkony súdu alebo účastníkov konania môžu mať len tie účinky, ktoré s nimi spája procesný predpis účinný v čase, keď bol úkon urobený (ak zákon výslovne v prechodných ustanoveniach nestanoví inak), alebo inak povedané, s procesným úkonom uvedených subjektov občianskeho súdneho konania nie je možné spájať účinky, ktoré s nimi spája predpis, ktorý sa stane účinným až po urobení úkonu. Procesnými úkonmi súdu sú všetky úkony, ktoré súd robí v priebehu konania od jeho začatia až do jeho právoplatného skončenia. Podľa dovolacieho súdu nie sú pochybnosti o tom, že procesným úkonom súdu (§ 36 a nasl. O.s.p.) je aj vyhlásenie rozsudku, pri ktorom súd uvedie výrok rozsudku spolu s odôvodnením a poučením o odvolaní a o možnosti výkonu rozhodnutia (§ 156 ods. 1 O.s.p.). Poučenie o odvolaní obsahuje poučenie o lehote a mieste jeho podania (porovnaj napr. Zborník I, str. 149, 195 a pod.). Právnym účinkom vyhlásenia rozsudku je to, že súd je ním viazaný (§ 156 ods. 3 O.s.p.). V danej veci Okresný súd v Žiline 4. apríla 2003 vyhlásil rozsudok, odôvodnil ho a dal právne poučenie o opravnom prostriedku (strana 4. zápisnice o pojednávaní súdu prvého stupňa, založenej na č.l. 144-147 spisu). Vzhľadom na to, že právne účinky vyhlásenia rozsudku zostali podľa prechodného ustanovenia § 372i ods. 1 O.s.p. zachované, súd prvého stupňa v písomne vyhotovenom rozsudku správne poučil účastníkov, že odvolanie proti nemu je možné podať do pätnásť dní od jeho doručenia (§ 204 ods. 1 O.s.p. v znení do 31. augusta 2003). Pätnásťdňová odvolacia lehota uplynula žalovanému 13. októbra 2003. Ak žalovaný, riadiac sa nesprávnym názorom na dĺžku odvolacej lehoty, podal odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa až 21. októbra 2003, urobil tak po uplynutí zákonnej lehoty určenej ustanovením § 204 ods. 1 O.s.p. v znení do 31. augusta 2003. Dovolací súd ešte dodal, že dovolateľom presadzovaný výklad by bol v podstate uplatnením neprípustnej pravej retroaktivity. Stanovuje totiž nové právne následky pre také skutkové podmienky, ktoré nastali ešte pred účinnosťou novej právnej úpravy. Z povahy procesného práva plynie, že nové predpisy môžu pôsobiť výlučne iba odo dňa ich účinnosti, a to aj pre konania, ktoré boli začaté pred jeho účinnosťou.

Ústavný súd Slovenskej republiky, na základe sťažnosti žalovaného, nálezom z 30. novembra 2005 sp.zn. II. ÚS 264/04 rozhodol, že uznesením Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky sp. zn. z 20. septembra 2004 sp.zn. 2 Cdo 128/2004 bolo porušené základné právo sťažovateľa (žalovaného) na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), uznesenie dovolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky uložil povinnosť uhradiť žalovanému, na účet jeho zástupcu, trovy právneho zastúpenia v sume 9 352,-Sk, do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

Ústavný súd v svojom náleze, okrem iného, po citácii ustanovenia § 372i O.s.p., uviedol:

„Najvyšší súd tvrdí, že oporou pre jeho výrok v napadnutom uznesení je druhá veta citovaného ustanovenia, t.j. právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. K úkonom v občianskom súdnom konaní patria aj rozhodnutia súdov.

K tomuto názoru najvyššieho súdu ústavný súd uvádza, že pod právnymi účinkami rozhodnutí rozumieme platnosť (viazanosť súdu rozhodnutím po jeho vyhlásení, vyhotovení alebo doručení), právoplatnosť a (predbežnú) vykonateľnosť, ktoré nastávajú vždy, ak nedôjde k odloženiu týchto účinkov v dôsledku úkonov účastníkov konania. K právnym účinkom rozhodnutia preto nemožno radiť aj obsah rozhodnutia, ku ktorému patrí aj poučenie o možnosti použiť opravný prostriedok. Takéto poučenie nemá žiaden účinok, je iba plnením špeciálnej poučovacej povinnosti súdu (§ 5 O.s.p. a iné), ktorej obsah sa môže meniť (a aj mení) v dôsledku zákonnej úpravy. To, že takéto poučenie nemá žiaden účinok, je potvrdené aj stabilnou praxou opravných súdov v občianskom súdnom konaní, podľa ktorej nesprávne poučenie o možnosti podať opravný prostriedok (napríklad ak sa v poučení súdneho rozhodnutia uvádza, že účastník môže podať odvolanie, hoci podľa Občianskeho súdneho poriadku odvolanie nie je prípustné), nezakladá žiadne účinky, najmä nevytvára procesné právo na podanie odvolania. Rozhoduje totiž len znenie zákona, a nie obsah poučenia.

Na objasnenie tohto interpretačného výsledku, ktorý má význam pre splnenie predpokladov prístupu k súdnej ochrane poskytovanej dovolacím súdom (čl. 46 ods. 4 ústavy), v tomto prípade treba uviesť, že právnymi účinkami úkonov, ktoré v konaní nastali pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona a majú zostať zachované, sú účinky spojené s úkonmi súdu a účastníkov konania, ktoré s nimi spájala (prípadne nespájala) predošlá právna

úprava.

Takými účinkami nemôžu byť lehoty a ich úprava z hľadiska ich začatia, plynutia a trvania. Všeobecným prechodným (časovým ustanovením) Občianskeho súdneho poriadku o lehotách je totiž § 356 O.s.p., podľa ktorého: Pre lehoty, ktoré sa v deň, keď tento zákon nadobudol účinnosť, ešte neskončili, platia ustanovenia tohto, t.j. nového zákona. Ak však zákon doteraz ustanovoval dlhšiu lehotu, skončí sa až v tomto neskoršom čase. Lehota na podanie sťažnosti pre porušenie zákona sa neskončí skôr ako šesť mesiacov odo dňa, keď tento zákon nadobudol účinnosť.

Ustanovenie § 372i ods. 1 O.s.p. nemá žiadnu zmienku o lehotách na odvolanie, len v odseku 4 uvádza lehotu v postupe súdu pri vydávaní predbežných opatrení. Okrem toho prvá veta tohto ustanovenia vyjadrila trvale platnú zásadu v procesnom práve o časových hraniciach procesných zákonov, tak ako bola prvýkrát vyjadrená v § 356 O.s.p.

Vychádzajúc z tohto definovania účinkov súdnych rozhodnutí v spojitosti s § 356 O.s.p. ústavný súd je názoru, že základom pre ústavne súladný výklad § 372i ods. 1 O.s.p. vo vzťahu k posudzovanej otázke je použitie len prvej vety tohto ustanovenia, podľa ktorej: „ustanovenia tohto zákona sa použijú aj na konanie začaté pred jeho účinnosťou“, čo znamená na také konania, ktoré právoplatne neskončili do účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku vykonanej zákonom č. 353/2003 Z.z. To je aj prípad sťažovateľky, ktorej konanie k 1. septembru 2003 právoplatne neskončilo.

Sťažovateľka preto mohla podľa názoru ústavného súdu požiadať o súdnu ochranu v odvolacom konaní do 30 dní od doručenia rozsudku Okresného súdu Žilina zo 4. apríla 2003, a nie, ako judikoval najvyšší súd, iba do 15 dní od tohto doručenia. Z tohto záveru vyplýva aj to, že odvolací súd vo veci riadneho opravného prostriedku použitého proti rozsudku Okresného súdu Žilina zo 4. apríla 2003 odmietnutím odvolania odňal sťažovateľke možnosť konať pred opravným súdom, ktorú jej garantoval čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy v spojení s § 204 ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 1. septembra 2003. Takýto postup a rozhodnutie odvolacieho súdu zakladali dôvod na prístup k súdnej ochrane poskytovanej v mimoriadnom opravnom konaní pre zmätočnosť konania pred riadnym opravným súdom.

Vychádzajúc z týchto záverov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého podstata spočívala v neústavnom použití § 372i ods. 1 O.s.p. v spojení s čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy.“

Najvyšší súd Slovenskej republiky je viazaný právnym názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vyslovil v náleze z 30. novembra 2005 sp.zn. II. ÚS 264/04 (§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov). Vzhľadom na túto viazanosť Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že výhrady vyslovené v predmetnom náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. septembra 2004 sp.zn. 2 Cdo 128/2004, sa obsahovo – po vecnej stránke (skutkovej aj právnej) rovnako týkajú aj uznesenia Krajského súdu v Žiline z 12. februára 2004 sp.zn. 8 Co 378/03. Táto okolnosť, aj so zreteľom na povahu a účel dovolacieho konania, vedie Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že v danej procesnej situácii, ktorá nastala po rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky, pre dosiahnutie zmyslu a podstaty nálezu ústavného súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2005 sp.zn. II. ÚS 264/04 prichádza v dovolacom konaní do úvahy len zrušenie dovolaním napadnutého uznesenia Krajského súdu v Žiline z 12. februára 2004 sp.zn. 8 Co 378/03.

Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd svojím uznesením (§ 243b ods. 4 O.s.p.) dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný pros prostriedok.

V Bratislave 16. mája 2012

JUDr. Ladislav Górász , v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Dagmar Falbová